

LASTEN TULEHDUKSELLISET SUOLISTOSAIRAUDET LISÄÄNTYVÄT

Lasten tulehdukselliset suolistosairaudet lisääntyvät koko ajan sekä kansainvälisesti että Suomessa. Tutkimusta tehdään runsaasti ja suomalaiset ovat mukana kansainvälisessä yhteistyössä.

TEKSTI **EEVA-LEENA AITTONIEMI** KUVAT **PEXELS**

Artikeln på
svenska på
sidan 15.

Lasten gastroenterologian erikoistuneita lääkäreitä löytyy Suomen kaikista yliopistosairaaloista ja myös osasta keskussairaaloita. Koulutus on aktiivista ja lasten gastroenterologeja tulee koko ajan lisää.

– Itse olen aina halunnut lastenlääkäriksi ja aloin erikoistumisen loppuvaiheessa miettiä suppeata erikoisalaa.

Professori **Kaija-Leena Kolho** oli silloin vastuussa Lastenklinikan gastroyksiköstä ja sai minut innostumaan alasta. Pidän työni monipuolisuudesta; on tähyystyksiä ja toimenpiteitä, vastaanottoa, akuuttia tapaamista ja konsultointia eri erikoisaloilla, kertoo HUS:ssa työskentelevä lasten gastroen-

terologi ja lastentautien erikoislääkäri **Tytti Jaakkola**.

Työ on tärkeää, sillä tulehduksellisia suolistosairauksia (IBD) sairastavien määrä on kolminkertaistunut viime vuosikymmeninä. Myös lasten suolistosairaudet lisääntyvät koko ajan sekä kansainvälisesti että Suomessa. Jaakkolan mukaan toistaiseksi ei olla tunnistettu mitään yksittäistä riskitekijää, johon puuttumalla voitaisiin ehkäistä sairauden puhkeamista tai kehittymistä. Nuorimmat, joilla sairaus löydetään voivat olla vasta imeväisikäisiä. Tämä on kuitenkin harvinaista ja näihin tapauksiin liittyy useimmiten jokin geenivirhe. Geneettinen altistus IBD:ssä on ilmeinen. Jos esim. toinen vanhemmista (= ensimmäisen asteen sukulainen) sairastaa IBD:tä, on lapsella 10 – 15 prosenttia suurempi riski sairastua IBD:hen.

Biologiset lääkkeet ovat mullistaneet vaikean IBD:n hoidon.

Varhaisen toteamisen tärkeys

Kun sairaus puhkeaa ennen 10 vuoden ikää, puhutaan sairauden aikaisesta (early onset) puhkeamisesta eli EO-IBD:stä. Hyvin aikaisesta (very early onset) puhkeamisesta eli VEO-IBD:stä puhutaan puolestaan silloin, kun sairaus puhkeaa ennen yhden vuoden ikää. Suomessa diagnosoidaan vuosittain colitis ulcerosaa eli haavaista paksusuolentulehdusta enemmän kuin Crohnin tautia, mutta suhde on tasoittumassa.

– En usko, etteikö yleislääkäreillä olisi riittävästi tietoa sairaudesta. Valitettavasti monilla lapsilla etenkin Crohnin taudin diagnoosi usein viivästyy, koska oireet voivat olla niin moninaisia. Lapsen kasvu voi hidastua, hänellä voi olla anemia, jaksottaisia vatsakipuja, kuumepiikkejä tai nivelkipuja. Oireet voivat olla myös rajuja. Sen oivaltaaminen, että oireet liittyvät suolistosairauteen voi välillä olla lääkärille haasteellista. Oireet voivat toisinaan hävitä itsestään kunnes tulevat taas uudelleen. Aina ei myöskään osata oireiden vuoksi hakeutua tutkimuksiin, Jaakkola toteaa.

Haavainen paksusuolentulehdus löydetään yleensä nopeammin, koska oireet, veriripuli ja laihtuminen, saattavat

olla voimakkaat. Lasten tulehduksellinen suolistosairaus käyttäytyy aggressiivisemmin kuin aikuisten, joten sairaus pitäisi pystyä toteamaan mahdollisimman varhain. Tällöin pystytään turvaamaan lapsen normaali kasvu ja kehitys.

Kolmasosa haavaista paksusuolentulehdusta sairastavista tarvitsee leikkaushoitoa elämänsä aikana. Crohnin tautia sairastavien lasten riski joutua leikkaukseen viidessä vuodessa taudin puhkeamisesta on noin 30 %.

Tukitoimet

Kouluikäisten opettajia ja muuta henkilökuntaa on informoitava hyvin lapsen sairaudesta. Jaakkola on välillä kirjannut potilasasiakirjamerkintöihin WC-käyntien tarpeellisuudesta ja siitä, että sen voi tehdä huomaamattomasti. Sairaalat tarjoavat ravitsemusterapeuttien palveluita, psyykkistä tukea voi saada koulupsykologilta, perheneuvolasta tai sairaaloiden psykiatristen sairaanhoitajien ja psykiatristen tiimien kautta. Myös fysioterapiasta voi olla apua. Sairaaloitten leikkitoimintaa voidaan hyödyntää tutkimusjaksoilla, eikä pidä unohtaa erilaisia sopeutumisvalmennuskursseja.

Nykytutkimus

Suomessa tehdään aktiivista ja laaja-alaista lasten- ja nuorten tulehduksellisten suolistosairauksien tutkimusta. Jaakkolan tutkimus lasten suoliston bakteeriston muutoksista IBD:tä sairastavilla ja imeväisillä antibioottikurin jälkeen on vielä kesken. Hän tekee myös tutkimusta vastasyntyneen mikrobiomin kehittymiseen liittyen. Mikrobiomit ovat ihmisen anatomiasa eri

Lasten suolistosairaudet

- Lisääntyvät koko ajan sekä kansainvälisesti että Suomessa.
- Nuorimmat, joilla sairaus löydetään voivat olla vasta imeväisikäisiä.
- Lasten tulehduksellinen suolistosairaus käyttäytyy aggressiivisemmin kuin aikuisten.
- Suomessa tehdään aktiivista lasten- ja nuorten tulehduksellisten suolistosairauksien tutkimusta.

” Monilla lapsilla diagnoosi usein viivästyy, koska oireet voivat olla niin moninaisia.

ruuminonteloiden limakalvoja asuttavia monimuotoisia mikrobistoja. Niitä löy-
tyy paksusuolesta.

- Lisäksi tutkin hoitomme vaikutta-
vuutta IBD:tä sairastavilla, ja biologis-
ten lääkkeiden ja biosimilaarien tehoa
hoitoon. (Biosimilaari on samankaltai-
nen ja vertailukelpoinen alkuperäisen
biologisen lääkkeen kanssa.) Lisäksi
teemme kansainvälistä yhteistyötä ja
meillä on useita yhteisiä tutkimuspro-
jekteja. Tutkimustyö on erittäin tärkeää,
jotta voidaan löytää keinoja sairauden
ehkäisyyn sekä parempia hoitoja jo
puhjenneeseen sairauteen. Professori
Kolho on mukana myös kansainvälises-
sä IBD-työryhmässä (ESPGHAN, Porto

Group) joka tuottaa mm. hoitosuosi-
tukset.

Jaakkola näkee sairastuneiden lasten
ja nuorten tulevaisuuden valoisana.

- Biologiset lääkkeet ovat mullista-
neet vaikean IBD:n hoidon ja vähentä-
neet aikuisilla leikkaushoidon tarvetta.
Uusia lääkkeitä kehitetään koko ajan ja
uusia valmisteita on jo tullut ja niitä on
tulossa käyttöön.

Julkisuus; kasvot sairaudelle

Koska sairautta saatetaan piilotella,
siihen ei välttämättä osata suhtautua
oikein. Jääkiekkoilija **Teemu Ramstedt**
teki palveluksen monille suolistosai-
raille kertomalla sairaudestaan julki-

suudessa. Jaakkola antaa vihjeen, että
sosiaalisesta mediasta esikuvia voisi
löytyä enemmänkin. Youtubesta löytää
videoita, joissa nuoret kertovat omas-
ta suolistosairaudestaan. Näitä on sekä
englanniksi että suomeksi. Esimerkiksi
Maijan (YouTube: Crohn ja Colitis ry) ja
Mallan (YouTube: MALS) videot löyty-
vät suomeksi. Malla kertoo puhuvansa
sairaudestaan vieraille ihmisille ensim-
mäistä kertaa videolla: ”En häpeä mun
sairautta, mutta en vaan ole ollut vielä
sinut sen kanssa, se on mun henkilö-
kohtainen paska”, hän sanoo. Snapcha-
tista ja Instagramista löytyy lisää nuor-
ten kertomuksia suolistosairauksista.

Netissä on myös paljon blogeja, jois-
sa IBD:tä sairastavat tilittävät tunto-
jaan. Eri-ikäiset bloggarit käsittelevät
elämää IBD:n kanssa eri elämäntilan-
teissa, niin potilaiden kuin läheistenkin
näkökulmasta. Jotkut blogit ovat IBD:tä
sairastavan lapsen äidin kirjoittamia,
mutta ainakin Elina ja Henna-Maria
kertovat siitä kuinka sairastuivat tei-
ni-ikäisinä. Nämä blogit löytyvät reu-
napaikka.fi-sivustolta.

- Crohn ja Colitis ry tekee tunnetta-
vuuden lisäämisessä ensiarvoista työ-
tä. Hyvä esimerkki on myös Maaailman
IBD-päivä (19.5.). Avoimuus lisääntyy,
kun tieto lisääntyy. Medialla on tässä
tärkeä rooli, Jaakkola sanoo. ●

